

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

VIDAUS AUDITAS IR VIDAUS KONTROLĖ

Vidaus kontrolė – VJA rizikos valdymui jo vadovo sukurta kontrolės sistema, padedanti užtikrinti, kad VJA:

- laikytusi teisės aktų, reglamentuojančių VJA veiklą, reikalavimų;
- saugotų turtą nuo sukčiavimo, iššvaistymo, pasisavinimo, neteisėto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo ar kitų neteisėtų veikų;
- vykdytų veiklą laikydamasis patikimo finansų valdymo principo, grindžiamo ekonomiškumu, efektyvumu ir rezultatyvumu;
- teiktų patikimą, aktualią, išsamią ir teisingą informaciją apie savo finansinę ir kitą veiklą.

Vidaus auditas – nepriklausoma ir objektyvi tyrimo, vertinimo ir konsultavimo veikla, kuria siekiama padėti gerinti VJA valdymą, rizikos valdymą ir **vidaus kontrolę**.

VIDAUS KONTROLĖS DALYVIAI

VADOVAS užtikrina vidaus kontrolės sistemos sukūrimą VJA, jos įgyvendinimą ir tobulinimą;

VISI KITI DARBUOTOJAI įgyvendina vidaus kontrolę VJA ir prižiūri vidaus kontrolės sistemos veikimą VJA, apie rezultatus informuodami VJA vadovą;

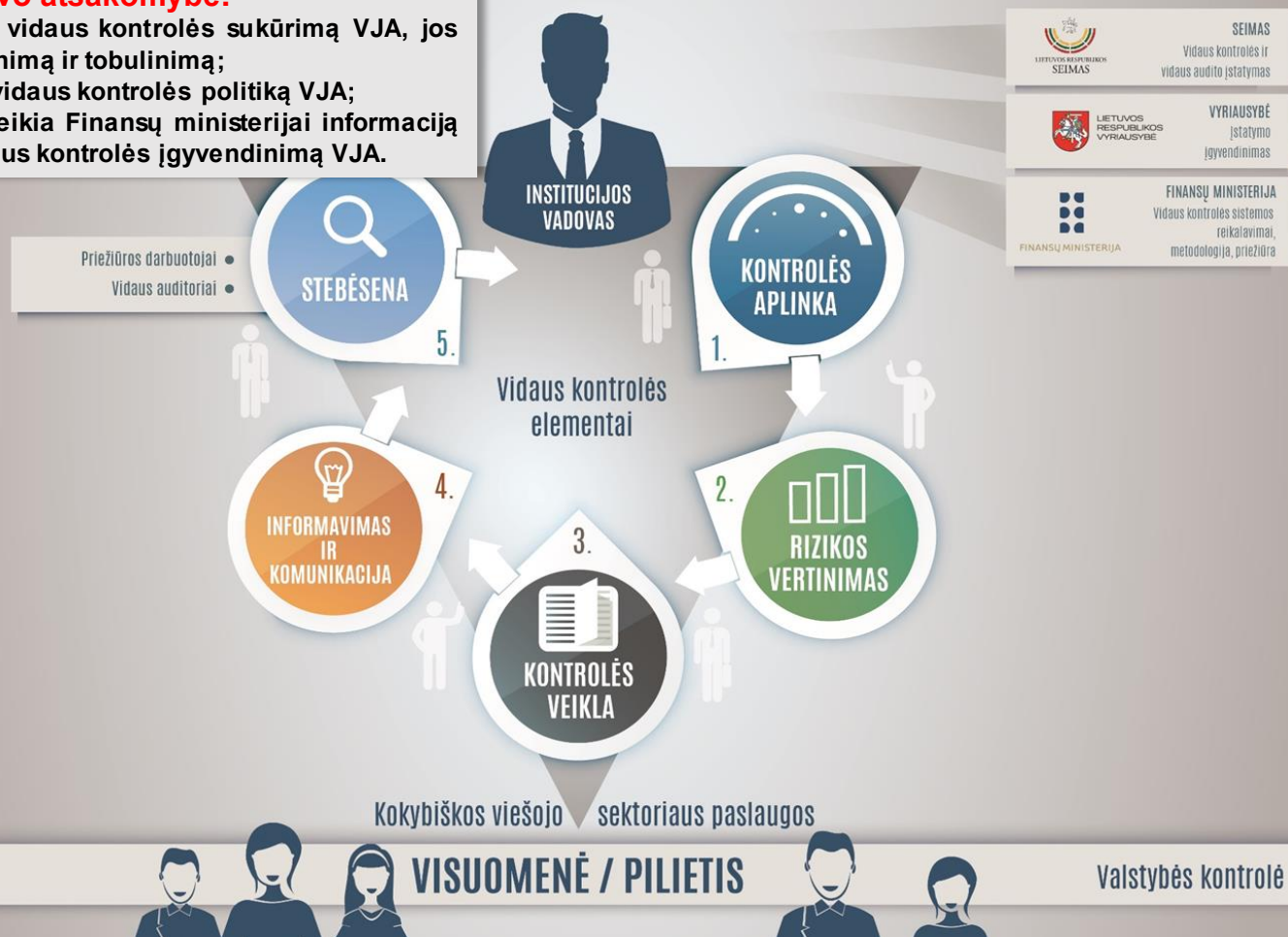
VIDAUS AUDITORIAI vertina vidaus kontrolę VJA ir teikia VJA vadovui rekomendacijas dėl vidaus kontrolės tobulinimo.

Vidaus kontrolės mechanizmas atitinka tarptautinę gerąją praktiką: COSO modelį ir INTOSAI standartus

VIDAUS KONTROLĖS UŽTIKRINIMAS

VJA vadovo atsakomybė:

- užtikrina vidaus kontrolės sukūrimą VJA, jos įgyvendinimą ir tobulinimą;
- nustato vidaus kontrolės politiką VJA;
- kasmet teikia Finansų ministerijai informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA.

Numatomas tarptautinę gerąją praktiką atitinkantis mechanizmas – vidaus kontrolė VJA įgyvendinama:

atsižvelgiant į VJA ypatumus ir integruojant vidaus kontrolę į VJA veiklą

laikantis vidaus kontrolės principų

apimant 5 vidaus kontrolės elementus

nustatant vidaus kontrolės dalyvius, jų pareigas ir atsakomybę

Patikimesnė VJA atsakomybė už savo veiklą

VIDAUS KONTROLĒS PRINCIPAI

Kad vidaus kontrolē VJA būtu veiksmīga, ji turi būti kuriama ir organizuojama laikantis šių principų:

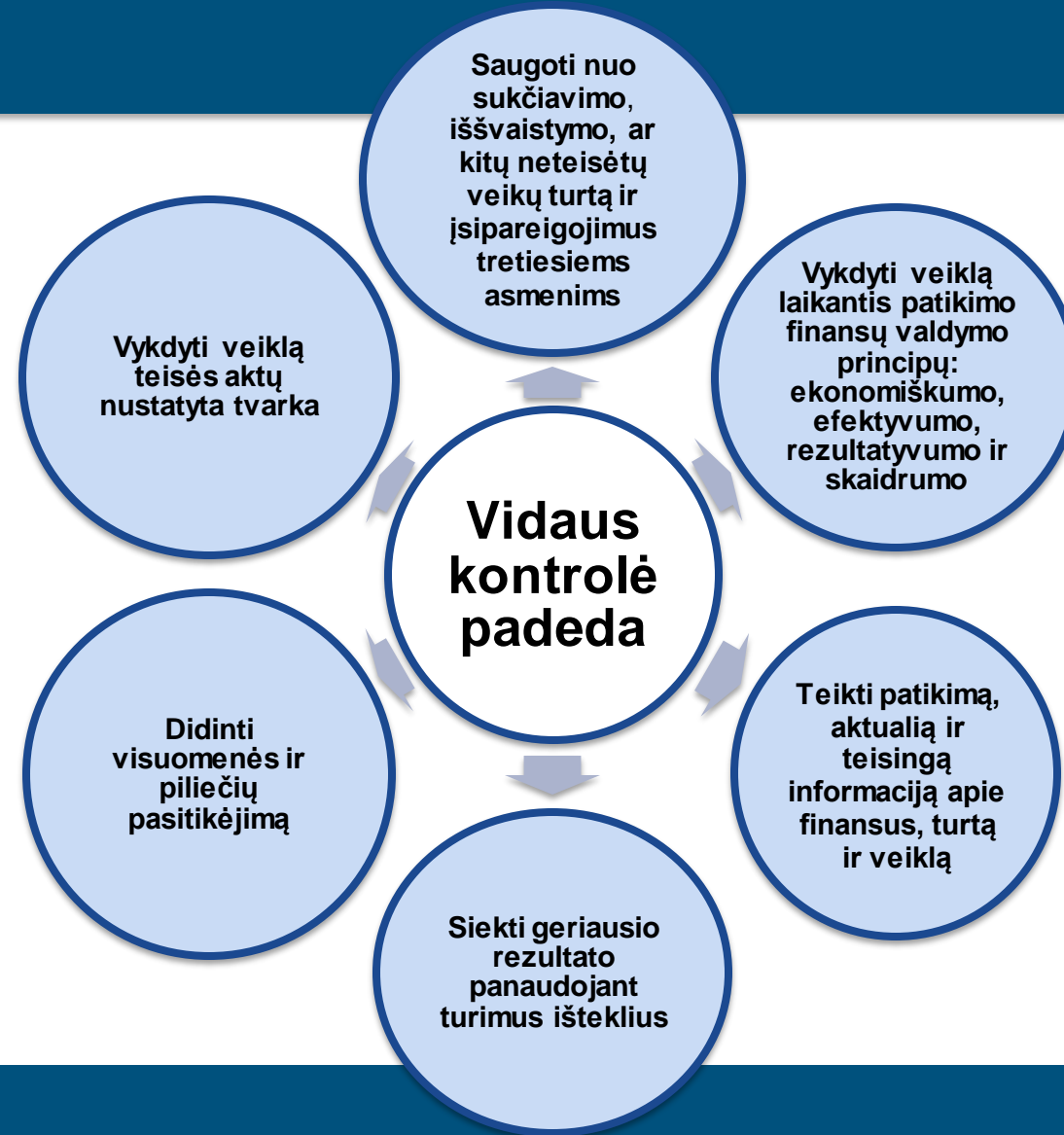
- **TINKAMUMO** – vidaus kontrolė taikoma toms VJA veiklos sritims, kuriose susiduriama su didžiausia rizika;
- **EFEKTYVUMO** – vidaus kontrolės sąnaudos neturi viršyti dėl atliekamos kontrolės gaunamos naudos;
- **REZULTATYVUMO** – turi būti pasiekti vidaus kontrolės tikslai VJA;
- **OPTIMALUMO** – vidaus kontrolė turi būti proporcinga susijusiai rizikai ir neperteklinė;
- **DINAMIŠKUMO** – vidaus kontrolė turi būti nuolat tobulinama, atsižvelgiant į VJA pokyčius;
- **NENUTRŪKSTAMO FUNKCIONAVIMO** – kontrolės procesai turi būti vykdomi nuolat.

VIDAUS KONTROLĖS ELEMENTAI 1

Vidaus kontrolės sistemą sudaro šie tarpusavyje susiję elementai:

- 1) KONTROLĖS APLINKA** – visos vidaus kontrolės sistemos pagrindas, užtikrinantis vidaus kontrolės veikimo VJA nustatymą VJA veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir apimantis VJA organizacinę struktūrą, valdymą, personalo politiką, vadovų ir darbuotojų profesinio elgesio principus ir normas, kompetenciją ir kitus veiksnius, turinčius įtakos visos vidaus kontrolės organizavimui ir kokybei;
- 2) RIZIKOS VERTINIMAS**, kurį atliekant nustatomi ir analizuojami rizikos veiksniai, taip sukuriant pagrindą tinkamai reaguoti į VJA riziką ir pasirinkti, kokią kontrolės veiklą įgyvendinti;
- 3) KONTROLĖS VEIKLA** – tai VJA veiklos kryptys ir procedūros, įdiegtos siekiant valdyti riziką ir apimančios įgaliojimų, leidimų suteikimą, funkcijų atskyrimą, prieigos prie turto ir dokumentų kontrolę, veiklos ir rezultatų peržiūrą, veiklos priežiūrą ir kitų VJA vadovo nustatytų reikalavimų laikymąsi;
- 4) INFORMAVIMAS IR KOMUNIKACIJA** užtikrina kitų vidaus kontrolės sistemos elementų funkcionavimą, kai, vykdant efektyvią komunikaciją tiek VJA viduje, tiek su trečiaisiais asmenimis, VJA darbuotojai laiku gauna ir teikia aktualią, išsamią, patikimą ir teisingą informaciją;
- 5) STEBĖSENA**, kurią atliekant užtikrinama, kad VJA vidaus kontrolės sistema veiktų taip, kaip numatyta vidaus kontrolės politikoje, ir atitiktų pasikeitusias veiklos sąlygas. Stebėsena atliekama VJA darbuotojams vykdant reguliarią valdymo ir priežiūros veiklą pagal pavestas funkcijas ir vidaus ir išorės auditoriams atliekant vertinimus.

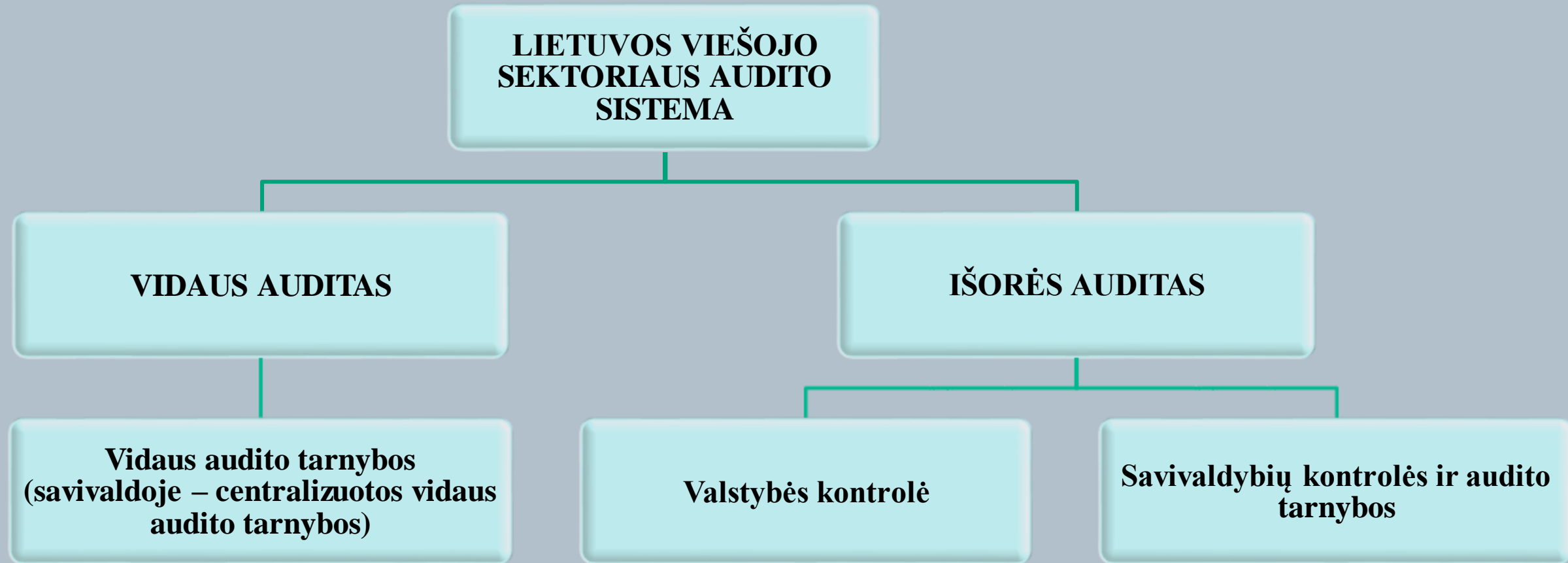
VIDAUS KONTROLĖS NAUDA

PATARIMAI ĮGYVENDINANT VIDAUS KONTROLĘ VJA

- **Įvertinti veiklos ypatumus** (rengiant ir tobulinant vidaus kontrolės politiką ypatingą dėmesį kreipti į VJA organizacinę struktūrą, dydį, reguliavimo lygį, riziką, veiklos aplinką, sudėtingumą, veiklos sritį ir kitus ypatumus. Dalinkitės gera praktika su kitais VJA. Nekopijuokite, klyskite, bet būkite originalūs).
- **Inventorizuoti veiklą reglamentuojančius teisės aktus** (vidaus dokumentų inventorizavimas duos impulsą panaikinti nebeaktualius, keisti ir tobulinti pasenusius, kurti naujus būtinus teisės aktus, bei įvertinti atitiktį aukštesnės galios teisės aktams).
- **Atlikti dalinę funkcijų peržiūrą** (funkcijų, susijusių su vidaus kontrolės įgyvendinimu, peržiūra atskleis procesų tobulinimo, vidaus kontrolei skirtų išlaidų mažinimo, veiklos efektyvumo didinimo kryptį. Neefektyvi struktūra, netinkamas funkcijų paskirstymas turi tiesioginės įtakos VJA veiklos rezultatams ir tikslų pasiekimui.).
- **Integruoti vidaus kontrolę į valdymą ir veiklą** (vidaus kontrolės politikos rengimo tikslas nėra sukurti dar vieną biurokratinį procesą. Tikslas - integruoti vidaus kontrolę į VJA valdymo procesus (planavimą, atlikimą ir stebėseną) ir veiklą.).
- **Nenuieiti į detales** (vidaus kontrolės sistemos reglamentavimas (politikos rengimas) turėtų skatinti teigiamus pokyčius, bet ne detalėmis žlugdyti iniciatyvas ar norą tobulėti. Vidaus kontrolės politikos peržiūros mechanizmas skirtas vidaus kontrolės tobulinimui.).
- **Periodiškai ieškoti vidaus kontrolės politikos tobulinimo krypčių** (atsižvelgiant į vidaus kontrolės dinamiškumo principą ir besikeičiančias VJA veiklos sąlygas, nusistatytu periodiškumu įsivertinti vidaus kontrolės tobulinimo poreikį ir procesą (nustatyti, kas, kada, pagal kokios informacijos šaltinius keis vidaus kontrolės politiką).).

AUDITAS LIETUVOS VIEŠAJAME SEKTORIUJE

VIDAUS AUDITO REGLAMENTAVIMAS

- Tarptautiniai vidaus audito profesinės praktikos standartai;
- Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas;
- Vietos savivaldos įstatymas;
- Pavyzdiniai vidaus audito tarnybos nuostatai (LR Vyriausybės nutarimas);
- Pavyzdinė vidaus audito metodika (finansų ministro įsakymas);
- Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašas (finansų ministro įsakymas).

VIDAUS AUDITO TARNYBŲ STEIGIMAS

Vidaus auditas

Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo 9 str.

Vidaus audito tarnybos steigimas

Privaloma įsteigti vidaus audito tarnybas:

LR Prezidento kanceliarijoje, LR Seimo kanceliarijoje, LR Vyriausybės kanceliarijoje ir kt. institucijose

Ministerijose – centralizuotos vidaus audito tarnybos

Savivaldybėse – centralizuotos vidaus audito tarnybos

VIDAUS AUDITAS SAVIVALDYBĖSE

Savivaldybės centralizuota vidaus audito tarnyba (CVAT) - savivaldybės administracijos direktoriui pavaldus, savivaldybės merui atskaitingas savivaldybės administracijos struktūrinis padalinys, įsteigtas savivaldybės administracijos, savivaldybės administravimo subjektų ar kitų savivaldybės VJA vidaus auditui atlikti.

- Visose 60 savivaldybių įsteigtos CVAT.
- Savivaldybių CVAT veiklai yra priskirta apie 2 700 audituojamų subjektų (savivaldybėms pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA).
- Savivaldybių CVAT patvirtinti 148 etatai, iš kurių 115 yra užimti.

VIDAUS AUDITO TIKSLAS

Sistemiškai ir visapusiškai vertinant VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėti įgyvendinti VJA veiklos tikslus.

(Vidaus audito ir vidaus kontrolės įstatymas 8 str.)

VIDAUS AUDITO UŽDAVINIAI:

Tirti ir vertinti VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę

Tirti ir vertinti VJA gautų ES ir (arba) tarptautinės finansinės paramos lėšų panaudojimo administravimą

Teikti VJA vadovui rekomendacijas dėl VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės tobulinimo (vidaus audito ataskaitose)

Konsultuoti VJA vadovą, VJA administracijos padalinių ir (ar) VJA pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA vadovus VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės klausimais

VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAS

Vidaus audito uždavinys - tirti ir vertinti VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, įgyvendinamas atsižvelgiant į:

- VJA veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymąsi;
- VJA strateginių planavimo dokumentų įgyvendinimą;
- VJA veiklos vykdymą ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu;
- VJA turto apskaitą, valdymą, naudojimą ir disponavimą juo;
- VJA teikiamą informaciją apie finansinę ir kitą veiklą.

CVAT VEIKLOS NEPRIKLAUSOMUMAS (I)

Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo 10 str. ir Vietos savivaldos įstatymo 68 str.:

- CVAT yra atskaitinga merui. **Meras užtikrina CVAT veiklos ir organizacinį nepriklausomumą** ir šios valdymo funkcijos negali perduoti kitiems valstybės tarnautojams ar darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis.
- CVAT nuostatai rengiami vadovaujantis Vyriausybės patvirtintais pavyzdiniais vidaus audito tarnybos nuostatais.
- CVAT yra nepriklausoma nuo vertinamos VJA veiklos, jo atliekamų vidaus kontrolės procedūrų ir nėra už jas atsakinga.
- CVAT darbuotojams negali būti daromas poveikis, kai yra planuojamas ir atliekamas vidaus auditas ir pateikiami vidaus audito rezultatai.

CVAT VEIKLOS NEPRIKLAUSOMUMAS (II)

- CVAT darbuotojai negali dalyvauti valdant VJA ir (arba) jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA.
- Kad būtų išsaugotas objektyvumas ir nepriklausomumas, CVAT darbuotojai negali dalyvauti savivaldybės administravimo subjektų, savivaldybės valdomų įmonių ir savivaldybės VJA valdymo organuose, negali dalyvauti rengiant vidaus kontrolės sistemos tobulinimo dokumentų projektus ar kuriant, nustatant ir įgyvendinant savivaldybės administracijos ir jos padalinių, savivaldybės valdomų įmonių ir VJA vidaus kontrolę, įskaitant finansų kontrolę, jos procedūras.
- VJA organizuojamuose pasitarimuose, komisijų ir darbo grupių posėdžiuose CVAT darbuotojai gali dalyvauti stebėtojo teisėmis (nedalyvaudami sprendimų priėmime).

CVAT VEIKLOS YPATUMAI

- CVAT dirba pagal su meru suderintą ir patvirtintą metinį CVAT veiklos planą.
- Metiniame CVAT veiklos plane nenumatytas vidaus auditas gali būti atliekamas mero pavedimu arba CVAT vadovo sprendimu (suderintu su meru).
- CVAT savo funkcijas įgyvendina atlikdama vidaus auditus ir jų rezultatų pagrindu formuluodama rekomendacijas. Vidaus auditoriai atlikto vidaus audito ataskaitas pateikia merui, savivaldybės tarybai ir audituotų subjektų vadovams.
- Meras ir audituotų subjektų vadovai turi priimti sprendimus dėl vidaus audito rekomendacijų įgyvendinimo.
- CVAT atlieka pažangos stebėjimą - stebi ir vertina, kaip įgyvendinamos vidaus audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos.

FINANSŲ MINISTERIJOS KOMPETENCIJA

Finansų ministerija formuoja valstybės politiką vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse, organizuodama, koordinuodama ir kontroliuodama jos įgyvendinimą:

- rengia teisės aktus, reglamentuojančius VJA vidaus kontrolę ir vidaus auditą, atsižvelgdama į tarptautinę gerąją vidaus kontrolės ir vidaus audito praktiką;
- atlieka metodinio vadovavimo funkcijas vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse;
- analizuoja vidaus audito tarnybų veiklą ir teikia rekomendacijas dėl jos tobulinimo;
- užtikrina, kad ne rečiau kaip kartą per penkerius metus Lietuvos Respublikos finansų ministro nustatyta tvarka būtų atliekamas išorinis vidaus audito tarnybų veiklos vertinimas.

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA
